

Ante Marinov

OBITELJ — VODITELJICA BOGU

Obiteljska zajednica, pobudnica Ivana Pavla II., u 36. broju kaže: »Roditeljska je odgojna uloga toliko važna da se teško može čime drugim zamijeniti. Na roditeljima je da stvore takav obiteljski ambijent — prožet ljubavlju i odanošću prema Bogu i ljudima — koji će pogodovati punom osobnom i društvenom razvoju djece. Obitelj je stoga prva škola onih društvenih kreposti koje su potrebne svakom društvu.«

Nemoguće je zamisliti odgoj i on se ne može tako zvati ukoliko njime nije zahvaćen potpun čovjek u svim njegovim naravnim i nadnaravnim dimenzijama.

Istina je da današnji materijalizirani i sekularizirani život stvara roditeljima vrlo velike teškoće u njihovoj odgojnoj funkciji. Međutim, ipak je činjenica da na dijete najjače utječu upravo roditelji i da je njihova uloga najpresudnija u odgoju djece. Obitelj je najprirodnija odgojna sredina za dijete. »Premda su roditelji u svojem odgojnom radu suočeni s teškoćama, danas, možda više nego prije, oni s pouzdanjem i odvažnošću moraju oblikovati svoju djecu za bitne vrednote ljudskog života« (F.C. 37).

Kad se govori o vjeri, onda možemo reći da je obiteljska crkva ili crkva u malom prvo svetište u kojem dijete dolazi u svjesni dodir s Bogom. Obitelj je tu ne samo odgajateljica nego još više voditeljica Bogu. Istina je da nije moguće odgajati samo riječima nego je potreban primjer, ali je činjenica da često nedostaje baš primjer. Kada je riječ o vodstvu, onda se mora ići zajedno. Zato sam ovoj temi i dao naslov »Obitelj voditeljica Bogu«.

Put do Boga može biti dug i kratak. Svakako je najsigurniji onaj koji je u čovjeka zacrtao sam Bog. Kako otkriti taj put i kako tim putem povesti dijete u obitelji? Pokušat ćemo zajednički tijekom ovog razmišljanja odgovoriti na to pitanje. Prije svega moramo biti svjesni istine: što ne posjedujem, ne mogu nikome dati. Znači da taj put najprije moraju otkriti roditelji da bi njime povelili svoje dijete. To je u prvom redu put vjere.

Mi smatramo da vjerujemo. Pokušajmo se ispitati je li ono što u sebi nosimo i smatramo vjerom zaista put koji nas dovodi do osobnog susreta s Bogom.

U ljudi oko sebe najčešće susrećemo tri tipa religioznosti: tradicionalnu, ambijentalnu i interesnu.

Poštujemo tradiciju kao prenošenje vrednota koje u životu svakog naraštaja ponovno postaju život. Tako je usmenom predajom sadržaj Biblije prenesen do svetih pisaca. To je pozitivna tradicija. Međutim, na području vjere najčešće nailazimo na negativnu tradiciju, tj. na prenošenje samo nekih vanjskih načina očitovanja koje su već davno izgubile nutarnji sadržaj kao vrednote. Takva religioznost očito nije i ne može biti put do osobnog susreta s Bogom.

Ambijentalna je religioznost religioznost mase, a ne osobnog doživljavanja Boga. I najčešće se događa da promjenom sredine nestaje i svakog oblika vjerskog života.

Interesna religioznost plod je ljudske sebičnosti, a često prelazi u magiju, naime u pokušaj da se određenim činima ili riječima navede Boga da služi nama. Vrlo je često susrećemo među ljudima potrošačkog mentaliteta, kakvih je danas, na žalost, najviše. Iz ovakve religioznosti jasno je da ne može biti susreta s Bogom.

Koja je to onda religioznost? Rekao bih odmah: to je religioznost susreta. Bog u kojega istinski vjerujemo i kojemu želimo služiti jest Bog susreta. Takvima nam se očituje kroz cijelu Bibliju. On ide prema nama i mi idemo prema njemu. Taj susret morao bi doživjeti svaki čovjek i u tome bi trebalo pomoći svakome čovjeku. To je put kojim svaka obitelj mora voditi svoju djecu.

Kako čovjek doživljava taj susret? Put je zacrtao sam Bog. U svakom čovjeku, u sebi, nalazimo tri temeljna fenomena religioznosti po kojima Bog očituje svakom čovjeku svoju blizinu i zacrtava put susreta.

Shema egzistencijalne kateheze

Tri su fenomena koja se pojavljuju u čovjeku i navode ga na razmišljanje o njihovome uzročniku i smislu. To su:

1. težnja za neizmjernom srećom,
2. svijest ovisnosti i
3. svijest moralne odgovornosti.

1. Težnja za neizmjernom srećom.

Ne možemo zamisliti čovjeka koji ne bi želio biti sretan. Nitko ne može postaviti granice sreći za kojom konačno teži, i to ni u smislu intenziteta ni u smislu trajanja sreće. Zapravo svatko teži da bude sretan *neizmjerno*.

Međutim, čovjek je *ograničen* u svim dimenzijama koje ga određuju kao povijesnu pojavu. Ograničen je *vremenski, prostorno i intelektualno*. To je lako pokazati.

Vremenski. Malo je onih među nama koji znaju makar i ime svojega pradjeda, ako znaju ime, najvjerojatnije ništa više. Znači da se u trećoj generaciji potpuno izbrisao spomen na jednu osobu — pradjeda. To isto najvjerojatnije čeka i mene.

Prostorno. Čovjek je i prostorno ograničen već po osnovnom fizičkom zakonu neproničnosti, jer istodobno ne može biti na dva mjesta, niti dvojica mogu istodobno biti na jednome mjestu.

Intelektualno. Svjesni smo svoje intelektualne ograničenosti jer malo je onoga što znamo, više onoga što ne znamo, a najviše onoga što ovdje nikada nećemo znati.

Pitamo se sada odakle u tako ograničenom biću težnja za *neizmjernim*. Ograničeno i neizmjereno dvije su suprotne kategorije. Jedna iz druge ne mogu proizići. U čovjeku, kao bitno ograničenom biću, ne može se sama po sebi javiti težnja za neizmjernim. Tu je težnju u čovjeka morao staviti *Netko*, *Netko* tko je u sebi *neizmjeran*. To biće nazivamo *Bog*. On je išao čovjeku u susret da ga privuče k sebi.

Budući da se čovjek može odreći svega, pa i života, osim težnje za neizmjernom srećom, jer je to jedino apsolutno zajedničko svim ljudima, kažemo da je *cilj i smisao života ostvariti težnju za neizmjernom srećom*. Budući da je *Bog* jedino neizmjereno biće u kojem se to može ostvariti, to znači: *Bog je cilj i smisao mogega života*.

Ako odbacim Boga, više ne mogu shvatiti sebe i moj život postaje besmislen odnosno bez cilja. To je zapravo uništenje osobe. »Čovjek mora imati hrabrosti da sagleda svoju bit i svoje mjesto u prirodi. Kad otkloni religiju i boga kao iluziju o vječnosti, onda čovjeku prestaje samo realno tlo na kojemu jedino može živjeti.

Da li u svijetu bitka postoje i drugi racionalni oblici egzistiranja pored čovjeka? Dok se to ne sazna, može se reći da je za sada čovjek najtragičnije biće bitka. Čovjek nikako ne zna svoj početak. Problem nije u tome, zašto je čovjek nastao, odgovor je na to jasan: Nizašto . . . Tako čovjek egzistira ne znajući svoj početak i prestaje, a da ne zna svoj vremenski završetak.« (B. Bošnjak, *Filozofija i kršćanstvo*, str. 18).

Sve sreće koje čovjek doživljava samo su relativne, jer su kratkotrajne ili pomućene mogućnošću da nestanu. Ne smijemo poistovjećivati sreću i zadovoljstvo. Apsolutna je sreća samo ona koja je bez granice.

Budući da smo mi osjetilna bića, osjetnost nas ovozemnih dobara često zanese pa čovjek počne u njima tražiti ostvarenje težnje za neizmjernom srećom. Traži neizmjereno u ograničenom. To je najveća čovjekova zabluda koja je ravna nesmislu. Običavamo je nazivati *griješ*. Čovjek bi, logično,

sve djelovanje u svojem životu morao usmjeriti prema *Neizmjernom* kao svom cilju i smislu, ali se često okreće prema ograničenom.

Tako se čovjek našao u situaciji zarobljenosti, odijeljenosti od Boga (povijesne činjenice poganstva i idolopoklonstva, svijest pogana o potrebi oslobođenja).

Međutim, ako je čovjek promijenio odnos prema Bogu, Bog ne može promijeniti odnos prema čovjeku. *Bog je ljubav*. U *Bogu* nema mijene ni sjene promjene. Želi čovjeka uvjeriti da neizmjernu sreću može ostvariti samo u Njemu. Zato Bog ulazi u čovjekov osjecni (eksperimentalni) svijet kako bi čovjek ispravio svoj odnos. Bog šalje na svijet svojega Sina (*utjelovljenje*) da bi ušao u središte problema čovjekova odnosa prema Bogu.

Tu nam postaje vidljiv Kristov položaj i uloga u našem odnosu prema Bogu jer je zapravo problem spasenja sav u problemu odnosa. Krist je jedini posrednik između Boga i ljudi.

Čovjek je i unatoč takvu pothvatu slobodan pa izvršen Božji čin postaje *ponuda*. Ako čovjek prihvati ponudu, treba da prihvati i sredstva koja je Krist ustanovio da bi čovjek ostvario spasenje u svojem životu. Sakramenti su sredstva kojima se Kristovo djelo posadašnjuje u životu.

2. Svijest ovisnosti.

Koliko god čovjek bio slobodan, svjestan je svoje ovisnosti. Čovjekova je sloboda ograničena kao i on sam. Ovdje ne mislimo na sociološku, ekonomsku, ili kulturnu ovisnost, nego mislimo na onu nutarnju ovisnost, ontološku, koja prisiljava čovjeka da se prizna ovisnim o *nekome višem biću*.

Ljudi kažu da priznaju neku višu silu nad sobom. Kao razumna bića u svojem bitku ne ovisimo o nižoj razumnoj sili nego o osobnom biću jer smo mi sami osobe. To je biće ipak više od nas jer se ontološki ne osjećamo ovisnima ni o sebi ravnima. Ta osoba ili viša sila ovisnost o kojoj priznajemo jest *Bog*.

3. Svijest odgovornosti.

Kad je čovjek spoznao da je Bog cilj i smisao njegova života, više ne može ostati ravnodušan prema Bogu, on je *odgovoran*. Tu svijest nazivamo moralna odgovornost. Ona se mora djelotvorno ostvarivati u životu. Život treba usklađivati s *Onim* u kojem ostvarujemo težnju za neizmjernom srećom. Tako Bog postaje norma naše moralne odgovornosti. Osnovni zakon moralne odgovornosti javlja se kao glas savjesti: *dobro čini — zlo izbjegavaj*. Pistamo se što je *dobro*, a što *zlo*? Dobro je ono što je u skladu s konačnim ciljem. Zlo je ono što nije u skladu s konačnim ciljem.

(Predlaže se razrada zapovijedi u smislu našeg susreta s Bogom i s Bogom u bližnjemu.)

Zaključak

Naslov je ovog predavanja »Obitelj — voditeljica Bogu«. Voditi može samo onaj tko poznaje put. Nisam išao za tim da vas naučim što ćete govoriti svojoj djeci, nego sam vam želio pomoći da otkrijete i doživite ljepotu susreta s Bogom. Ako ste bar djelomično uspjeli u tome, lako ćete tim putem povesti i svoju djecu.

(Predavanje je bilo popraćeno vrlo zornim crtanjem na ploči, što je nama ovdje nemoguće prenijeti na papir. — Primj. ur.)